

OPTIMIZAREA CERCETĂRII/DEZVOLTĂRII ÎN COMPLEXUL AGROINDUSTRIAL

.....
acad. Boris GAINA

OPTIMIZATION OF RESEARCH/ DEVELOPMENT IN AGROINDUSTRIAL COMPLEX

The research and development system of the Republic of Moldova is in constant improvement, the main purpose of which is to exert a strong positive impact in the development of the most important branches of national economy - agriculture and food industry. The article exposes the main principles of an effective organization of this important area. They are based on efficacy of research, creating finite value chains and innovation clusters.

Sistemul de cercetare/dezvoltare din sectorul agroindustrial al Republicii Moldova este supus actualmente unor transformări care urmăresc perfecționarea prin optimizare a tuturor instituțiilor ce activează în acest important domeniu al economiei naționale, eficientizarea, în ultimă instanță, a procesului științific și inovațional.

Printre principiile esențiale ale organizării domeniului respectiv, în opinia noastră, se numără:

- integrarea științei și practicii agroindustriale prin includerea instituțiilor academice, de ramură și universitare în clustere de cercetare pe principalele probleme ale economiei statului nostru;

- crearea școlilor doctorale după modelul Uniunii Europene în domeniul pregătirii, perfecționării și atestării cadrelor de înaltă calificare pentru agricultură și industria alimentară;

- intensificarea și racordarea strictă a investigațiilor în domeniul tehnologiilor alimentare la potențialul inovațional agroalimentar existent, în scopul realizării obligatorii a lanțului valoric finit (închis) în cercetările din domeniul vizat;

- crearea, elaborarea și implementarea Programelor de Stat, a proiectelor naționale și internaționale care să prevadă circuitul agrotehnic finit (așa-zisul *lanț valoric închis*) de la sol → soi → agrotehnică până la produsul competitiv realizat pe piețele interne și externe;

- extinderea ponderii cercetărilor în

domeniile biotehnologiei, microbiologiei, bioenergiei și enzimologiei din programele și proiectele agroindustriale prevăzute pentru anii 2011-2014;

- mediatizarea intensă pe plan național a semnificației cercetărilor din domeniile securității alimentare și securității (inofensivității) alimentelor, a sănătății publice, ce reiese din necesitatea vitală a unei alimentații sanogene și raționale;

- combinarea domeniilor de cercetare academică – biotehnologie, biologie moleculară, microbiologie, zoologie, sanocreatologie, protecția plantelor, agricultură ecologică, chimie ecologică, fizică aplicată etc., cu cele agroalimentare din institutele de ramură și universitare;

- aprofundarea cercetărilor în materie de biotehnologii alimentare și ajustarea (orientarea) rezultatelor preconizate la exigențele statelor Uniunii Europene în vederea sporirii exporturilor de produse procesate cu proprietăți sanogene și nutritive înalt-competitive;

- integrarea continue a sferei cercetare/dezvoltare din Republica Moldova cu cele ale statelor din apropiata vecinătate – România și Ucraina, ale statelor cu care avem deja o colaborare de mai mulți ani – Rusia și Belarus, precum și cu cele din Uniunea Europeană – Germania, Franța, Italia, Cehia, Bulgaria, Ungaria etc.;

- diseminarea cazurilor de succes din topul celor mai valoroase lucrări științifice și inovaționale destinate complexului agroindustrial al țării noastre;

- inițierea *de facto* a colaborărilor bilaterale Moldova-Ucraina și Moldova-România, precum și trilaterale România-Moldova-Ucraina, în cadrul proiectelor internaționale, finanțate integral sau prin cofinanțare de către UE;

- elaborarea și implementarea unor programe și proiecte noi cu savanții din agricultura României, Moldovei și Ucrainei în domeniul monitoringului debitului și calității apelor fluviilor Prut și Nistru pentru alimentarea cu apă potabilă și asigurarea necesităților la irigarea terenurilor agricole;

- restabilirea și protejarea genofondului speciilor rare de animale, păsări și pești din acvatoriile Prutului, Nistrului și Dunării, ameliorarea stării rezervațiilor naturale ale acestor râuri, controlul și monitorizarea situației epidemiologice în spațiile respective;

- integrarea cercetărilor realizate de savanții din România, Moldova și Ucraina, consacrate diminuării poluării râurilor Prut, Nistru și Dunăre de către complexele agroindustriale ale țărilor

riverane – utilizatoare ale acestor resurse acvatice de importanță strategică;

- aplicarea unor măsuri comune și stricte în vederea stopării răspândirii pe teritoriul Republicii Moldova și a țărilor vecine a maladiilor (gripă aviară, gripă porcină etc.), vătămătorilor (lăcusta, Diabrotica maidis etc.), buruienilor dăunătoare (Ambrozia etc.), cancerului culturilor multianuale, precum cel care atacă vița de vie și pomușoarele (*Agrobacterium tumefaciens* etc.).

Comunitatea științifică agroindustrială din Moldova se află într-o profundă criză, urmare a reducerii finanțării în 2010 și 2011 cu 37 la sută, a exodului tinerilor cu studii superioare, diminuării prestigiului activității științifice. Această situație reclamă măsuri urgente de redresare a situației, prin atragerea de noi surse de finanțare, crearea condițiilor adecvate pentru activitatea în cercetare/dezvoltare, inclusiv asigurarea tinerilor cercetători cu salarii (și nu doar cu burse mizere), spațiu locativ, cu subvenții la angajare în muncă în sectorul agrar etc.

Se cere de corectat starea nesatisfăcătoare a lucrurilor în institutele create prin comasare potrivit Hotărârii Guvernului nr. 761 din 24.06.2008.

Nicolae Coțofan. Burlui decorativ, 2008, șamotă

Conglomeratul format, spre exemplu, între Institutul de Pomicultură, Institutul Național al Viei și Vinului, Institutul de Tehnologii Alimentare și Direcția de Legumicultură nu a ameliorat nici condiția financiară, nici climatul psihologic, nici eficacitatea Centrelor Experimentale de pe lângă aceste instituții importante pentru complexul agroindustrial al Republicii Moldova.

Sunt multe probleme de soluționat în comun prin crearea, de către institutele de ramură ale Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare și finanțarea prin concurs sub egida Academiei de Științe a Moldovei, a clusterilor inovaționale pentru agricultură și industria alimentară în care să participe efectiv toate subdiviziunile științifice academice, universitare și de ramură.

Transformarea gospodăriilor experimentale de pe lângă institutele de cercetare/dezvoltare din agricultură și industria alimentară în centre autonome cu statut de Întreprindere de Stat nu a fost reușită: a generat acumulări de datorii sau a dus la degradarea agrotehnicii în câmpuri, la diminuarea potențialului de producere experimentală.

Cercetările în domeniul tehnologiilor alimentare fuseseră și ele marcate de ani de profundă criză, urmare a destrămării Uniunii Sovietice (au dispărut proiectele legate de cosmos, Arctica, Polul Nord, expediții de alte genuri), lipsei unui potențial puternic de cadre științifice pregătite la nivel național. În criză financiară s-au pomenit și majoritatea agenților economici din țară în urma pierderii competitivității producției, degradării fizice a liniilor tehnologice vechi, diminuării volumului și calității materiei prime agricole, majorării prețurilor la agenții termici, energia electrică etc.

În ciuda acestui fapt, în sectorul agroindustrial al Republicii Moldova, începând cu anul 2010, se atestă o ameliorare a situației: industria alimentară se renovează, se reutilizează, se conformează exigențelor piețelor internaționale. În aceste condiții devin necesare, atractive și promițătoare cercetările noi în domeniul biotehnologiilor alimentare.

Un imbold puternic pot aduce sferei cercetare/dezvoltare a Republicii Moldova proiectele internaționale în curs de realizare și cele de perspectivă, cu participarea experților în domeniul științelor agroalimentare din România, Franța, Germania, Italia, Cehia, Slovenia (UE), precum și din Rusia, Ucraina, Belarus (CSI).